

Sport

SPORT

CÍL: Žáci posoudí vliv různých druhů sportů a pohybových aktivit na životní prostředí.
 Žáci vysvětlí propojenost jejich životního stylu s místním i globálním prostředím.
 Žáci popíší, jakou roli hraje pohyb v jejich životním stylu – jaký druh pohybu či sportu preferují pasivně či aktivně...

ČAS: 3–4 vyučovací hodiny, které mohou přímo navazovat (projektový den) nebo být realizovány nezávisle na sobě, podle rozvrhu školy.

PŘEHLED AKTIVIT V LEKCI:

Aktivita	Metoda/forma	Čas	Pomůcky
1. Špioni	MOTIVACE Hra, během které žáci díky indiciím odhalí téma lekce a nastartují aktivní přemýšlení	10 minut	PL 1, papír a tužku do každé skupiny
2. Co souvisí se sportem?	MAPOVÁNÍ Myšlenková mapa nastiňující souvislosti sportu s dalšími oblastmi našeho života	15 minut	Balicí papír nebo starý plakát, fixy, ukázka myšlenkové mapy
3. Druhy sportů a životní prostředí	TŘÍDĚNÍ Škála řadící různé druhy sportů podle jejich zátěže pro ŽP	10 minut	Fotokarty 5a–5l PL 2
4. Můj oblíbený sport	TŘÍDĚNÍ Řízená diskuze směřující k odhalení preferencí žáků v oblasti sportu a pohybu. Rozdělení do pracovních skupin	10 minut	Fotokarty 5a–5l doplňené o další obrázky například z časopisů
5. Plánování projektu	ŘEŠENÍ Stanovení osnovy, informační zdroje, stanovení postupu	45 minut	Papíry, tužky, PC s přístupem na internet
6. Naplňování plánu projektu	ŘEŠENÍ Tvorba produktu	45–90 minut	Papíry, tužky, PC s přístupem na internet, knihovna, další pomůcky dle předcházejícího plánování
7. Školní konference v rámci sportovního dne – reflexe	REFLEXE Prezentace produktů, hodnocení průběhu projektu, produktů a jejich využitelnosti	Závisí na počtu projektů	Dataprojektor, PC a další pomůcky dle potřeb jednotlivých prezentujících

Evokace jinak, ZŠ Opava, Havlíčkova.

1. Špioni

CÍL: Cílem je vzbudit zájem žáků o téma lekce, které sami odhalí, a nastartovat aktivní přemýšlení a spolupráci žáků.

Žáci jsou ve skupinách po cca 5, každá skupina má papír a tužku. Vedoucí hry má u sebe lístečky s indiciemi vedoucími k tématu lekce (sport) – pracovní list 1.

Všechny skupiny najednou vyšlou jednoho člena (špiona), který si u vedoucího hry přečte indicii (ta je stejná pro všechny skupiny), vrací se ke své skupině a znázorní indicii buď pantomimou, nebo kresbou. Jakkmile skupina uhodne slovo, zapíše si ho a vysílá okamžitě dalšího člena (žáci se střídají).

Hra končí, jakmile některá ze skupin odhalí téma, ke kterému všechny indicie směřují (téma = sport).

2. Co se sportem souvisí?

CÍL: Hledat a promýšlet souvislosti, znázornit propojení sportu a životního prostředí, zvážit dopady sportu na životní prostředí.

Nejde nám o negaci sportu, ale o uvědomění si souvislostí a zamyšlení nad možnými důsledky tohoto způsobu trávení volného času.

Vyzveme žáky k zamyšlení nad souvislostmi a propojením sportu s životním prostředím. Podle vyspělosti žáků lze využít texty k některým druhům sportu – pracovní list 2. Vysvětlíme jim, jak se tvoří myšlenková mapa.

V první polovině aktivity žáci zůstávají ve skupinách a zaznamenávají nalezená propojení na velký papír formou myšlenkové mapy.

Po cca 7 minutách vyvěsíme vytvořené mapy na tabuli a společně s celou třídou hovoříme o tom, jaké našli souvislosti s životním prostředím.

Otázky a náměty, které se mohou objevit (můžeme tyto otázky vyslovit a napsat na tabuli):

- *Jak souvisí vybavení na sport s životním prostředím? (Např. náročnost výroby, materiály a zdroje, ze kterých pocházejí, délka používání a likvidace vybavení...)*
- *Je nějaké propojení mezi sportovištěm a přírodou? (Podle druhu sportu uvažujeme o energetické náročnosti provozu sportoviště – liší se například u ledního hokeje a orientačního běhu, další úhel pohledu může být, jak výstavba a provoz sportovišť ovlivňuje krajinu.)*
- *Jaký vliv má pořádání sportovních akcí na životní prostředí? (Zvýšení dopravní zátěže a znečištění z dopravy v okolí, megalomanství velkých sportovních podniků, přeprava velkého množství materiálu a lidí na obrovské vzdálenosti...)*
- *Jak moc jsou jednotlivé druhy sportu propojeny s přírodou? (Outdoorové a indoorové sportovní a pohybové aktivity.)*
- *Promysleme také souvislosti sportu a našeho životního stylu (pasivní a aktivní sport a my, dlouhodobá udržitelnost různých životních stylů). Nezapomeňme na pozitiva sportu.*

3. Druhy sportů a životní prostředí

CÍL: Vést žáky k uvědomění si odlišností mezi různými druhy sportů vzhledem k jejich propojení s přírodou a dopadům na životní prostředí. Ukázat, že je třeba vždy zvážit mnoho, často velmi odlišných faktorů – viz předchozí aktivita: provozování sportu, vrcholová a rekreační úroveň sportu, sportoviště, vybavení...

Pokračujeme s prací ve stejných skupinách. Každá skupina má k dispozici fotografie (Fotokarty 5a–5l) zachycující různá sportovní odvětví. Úkolem je sestavit z těchto fotografií škálu podle toho, jak velký vliv mají různé sporty na přírodu a životní prostředí obecně (podle názoru žáků).

Následuje porovnání jednotlivých škál a krátká diskuze či zdůvodnění rozhodnutí. U některých sportů můžeme diskutovat o tom, jak se liší jednotlivé příbuzné disciplíny z hlediska zátěže pro přírodu (např.: silniční cyklistika a horská kola). Zajímavé bude také přemýšlení o tom, jak se měnila tato zátěž s rozvojem sportu (např. rychlobruslení – od přirozeně zamrzlého rybníka po umělý led na krytých stadionech).

Obecně můžeme uvažovat o různých vlivech sportu na životní prostředí například z těchto hledisek:

- spotřeba energie
- počet aktivních účastníků
- množství odpadu a nakládání s ním
- doprava účastníků i diváků
- množství diváků a zázemí pro ně
- materiálová náročnost
- spotřeba vody

Nabízené fotokarty je možno doplnit vlastními fotografiemi nebo výstřižky z časopisů. V pracovním listu 2 najdete texty k některým druhům sportů.

4. Můj oblíbený sport

CÍL: Žáci si zvolí téma pro svou další práci podle svého zájmu.

Aktivita přímo navazuje na předcházející škálu. Zeptáme se žáků, jaký je jejich vztah ke sportu a pohybu.

Otázky: *Máte nějaký oblíbený sport? Který sport aktivně provozujete nebo který vás zajímá (sledujete ho např. v televizi)?*

Žáci si vyberou z nabízených sportů ten, který je zajímavý a o kterém by se chtěli dozvědět více i z hlediska vztahu k životnímu prostředí. Mohou si také sami zvolit jiný druh sportu, který na fotografiích nenašli. Podle preferencí sportů vzniknou nové pracovní skupinky.

5. Plánování projektu

CÍL: Cílem této části je nastavení práce skupiny a naplánování průběhu projektu.

Aby bylo plánování efektivní, je vhodné se před začátkem domluvit na pravidlech pro společnou práci. Pracovní skupina žáků si sama určuje téma a úkol, který bude zpracovávat, podle zvoleného druhu sportu. Učitel podporuje žáky a udržuje jejich zájem, může skupinám pomoci s výběrem úkolu, je-li to nezbytné, a nabídnout jim možnosti na výběr. Může jít například o zpracování informací týkajících se nějaké významné sportovní události nebo o komplexní zhodnocení dopadů určitého sportu na životní prostředí. Lze také hledat environmentální souvislosti výroby sportovního vybavení, včetně takových faktorů, jako jsou pracovní podmínky v místě výroby. Další možností je zamyslet se nad tím, jak bych postupoval jako organizátor velké sportovní akce (jako je například Jizerská padesátka, turistický pochod Praha–Prčice, OH, školní sportovní den), aby dopady této akce na přírodu byly co nejmenší.

Další možnosti nabízí zpracování projektu zaměřeného na pozitivní dopady sportu a rozvoj regionu, včetně vytváření pracovních příležitostí a investic do infrastruktury. Žáci ve skupině si také stanoví, jakým způsobem budou téma zpracovávat, co všechno k práci potřebují a z jakých zdrojů budou čerpat.

Při přemýšlení nad způsobem zpracování se žáci pravděpodobně také rozhodnou, jaký produkt bude výsledkem jejich práce – může to být informační plakát ke sportovnímu dni, divadelní představení, banner na výstavě o sportu, kalendář s fotkami a informacemi, informační zastavení na cyklostezku, fotopříběh, videoklip, anketa mezi žáky a rodiči..., žáci mohou vymyslet cokoli dalšího. Důležité je, aby jejich produkt byl konkrétní, smysluplný a užitečný.

V této části by si skupiny měly také určit postup a jednotliví členové si potom rozdělí konkrétní práci.

6. Naplňování plánu projektu

CÍL: Cílem je vyřešit stanovený úkol a vytvořit produkt.

Tato část může probíhat u jednotlivých skupin velmi odlišně v závislosti na předcházející fázi. Pravděpodobně bude potřeba zajistit přístup ke zvoleným informačním zdrojům a také podpořit žáky při zajišťování pomůcek a materiálů.

Je možné, že při řešení úkolu dojde u některých skupin ke změně zamýšleného produktu.

7. Školní konference v rámci sportovního dne – reflexe

Podle toho, jaké produkty žáci tvoří, je třeba promyslet způsob jejich sdílení s ostatními. Jednou možností je například sportovní den spojený se školní konferencí na téma sport a životní prostředí.

V rámci této školní konference může proběhnout nejen prezentace projektů a jejich produktů, ale také zhodnocení celého projektu.

Informace pro učitele – Sport a životní prostředí

Vliv sportu na životní prostředí může být přímý (sport pobíhá v přímém kontaktu s přírodním prostředím) nebo nepřímý (nedochází k ovlivnění v důsledku vlastní sportovní činnosti).

Nepřímý vliv mají sporty provozované v krytých halách, stadionech, bazénech – životní prostředí je zasazeno během výstavby sportovního areálu a při spotřebování energií a zdrojů na provoz areálu.

Přímý vliv sportu můžeme rozdělit:

- **malý – střední vliv** – například turistika, běh, orientační běh, triatlon, běh na lyžích, cyklistika.
- **velký vliv** – například sjezdové lyžování, motosporty, golf, bobování. Vliv jednotlivých sportovních akcí na životní prostředí může být podle charakteru akce nepatrný nebo naopak mít nevratné následky pro místní ekosystémy.

Sportovní akce (jsou charakteristické zvýšenou koncentrací osob v určitém místě) mají podle doby působení na prostředí **vliv krátkodobý**. V jejich průběhu dochází ke zvýšení hluku (akustické projevy diváků, vozidla použitá k dopravě) a stoupá lokální znečištění ovzduší (výfukové plyny, kouření, použití vytápění). Po skončení sportovní události se vliv na prostředí vrací do výchozí hodnoty.

Vliv dlouhodobý se projevuje i po skončení sportovní události. Může být způsoben výstavbou sportovních zařízení a infrastruktury, které po skončení akce zůstávají na místě, nebo poškozením ekosystémů v průběhu akce (zhoršení kvality půdy, poškození porostů, zásahy do místních zdrojů vody atd.). Dlouhodobý vliv má také provoz sportovních zařízení (osvětlení, hluk, spotřeba energie na provoz – např. chlazení, klimatizace).

Možná opatření ke zmenšení vlivu sportu a sportovních akcí na přírodní prostředí: zmenšení počtu účastníků, podpora hromadné dopravy pro návštěvníky, respektování pravidel chování v přírodě, respektování únosné kapacity území, zabezpečení minimalizace odpadů a hospodaření s nimi, využívání stávajících místních zařízení pro stravování a ubytování, preferovat domácí výrobce sportovního vybavení a vybavení se značkou ekologicky šetrný výrobek.

Další podstatné faktory ve vztahu k životnímu prostředí jsou například tyto – při plánování turistických stezek předcházet erozi a vyhýbat se refugiím živočichů, omezit výstavbu nových areálů, při úpravě terénu používat mechanizaci s citem pro přírodu, nepoužívat chemické prostředky k preparaci sněhu.

Mezinárodní olympijský výbor vytvořil ve spolupráci se světovou environmentální organizací důležitý dokument nazývaný Agenda 21 olympijského hnutí. Vliv zvýšeného zájmu o ŽP je vidět např. při výběru pořadatelských měst pro konání zimních i letních olympijských her. Kandidátské město musí zpracovat podrobnou zprávu o tom, jaký dopad bude mít příprava a realizace OH na ŽP.

Přílohy:

Pracovní list 1: Indicie.

Pracovní list 2: Texty k druhům sportu.

Fotokarty 5a–5l

Zdroje:

- POLLERT, Jaroslav, DOLEŽAL, Tomáš. Olympismus a ekologie. Olympismus. 2004, č. 1
- Ekologické bydlení [online]. [cit. 2012-06-26]. Dostupné z: <http://www.ekobydleni.eu/tag/sportovni-stadion>
- VRTIŠKA, Jan, HOREJCOVÁ Eva: Příroda v offsidu. Evvoluce.cz [online]. 2011 [cit. 2012-06-26]. Dostupné z: <http://www.evvolve.cz/vyukove-balicky/24-priroda-v-offsidu.php>
- Otázky a pojmy ve vztahu sport a prostředí.olympic.cz. [online]. [cit.10.12.2012]. Dostupné z: <http://www.olympic.cz/cz/download/1142/otazky-a-pojmy-ve-vztahu-sport-a-prostredi?fromwhere=994>
- Mezinárodní olympijský výbor. Olympijská charta. 2007. [online]. [cit.10.12.2012]. Dostupné z: http://www.olympic.cz/public/img/dokumenty/olympijska_charta.doc